

Załącznik Nr 13
do protokołu Nr 5271
z dnia 24.11.2004

prof. dr hab. Jan Pakulski
Instytut Historii i Archiwistyki
UMK w Toruniu

Herb, flaga i pieczęcie Gminy Szubin

Niewątpliwie Gmina Szubin analogicznie jak inne jednostki samorządu terytorialnego ma pełne prawo do stanowienia i używania herbu flagi i pieczęci. Podstawę prawną stanowią następujące akty prawne: Ustawa o odznakach i mundurach z 21 XII 1978 r. /Dz. U. PRL z 30 XII 1978, nr 31, poz. 130, art. 2, 3; Ustawa o samorządzie gminnym z 8 III 1990 . /Dz. U RP z 19 III 1990, nr 16, poz. 95, roz. 2 art. 13; Ustaw z 29 XII 1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem reformy ustrojowej państwa /Dz. U. RP z 30 XII 1998 r., nr 162, poz. 1126, art. 1 i 5/ oraz Rozporządzenie RM z 27 VII 1999 r. w sprawie Komisji Heraldycznej /Dz. U. z 26 VIII 1999, nr 70, poz. 779/. Art. 3 ust. 1 ustawy z 21 XII 1978 r. z wprowadzonymi zmianami przez Ustawę z 29 XII 1998 r. zezwala jednostkom samorządu terytorialnego , a taką jednostką jest gmina, ustanawiać w drodze uchwały własne herby, flagi, emblematy oraz insignia i inne symbole. Z kolei ustawa o samorządzie gminnym z 8 III w rodz. 3 art. 18, poz. 13 uprawnia Radę Gminy do podejmowania stosownej uchwały w sprawie herbu gminy. Liczbę pieczęci i treść legend napieczętnych określa stosowna instrukcja kancelaryjna. Na I Kolokwium Heraldycznym w Krakowie /8 X 1999/ zalecono, aby flagi gminne były flagami urzędowymi / na płachcie godło herbu gminy/ /zob. Wnioski I Krakowskiego Kolokwium Heraldycznego w sprawie symboliki samorządowej, w: Współczesna heraldyka samorządowa i jej problemy, pod red. W. Drelicharza i Z. Piecha, Kraków 2000, s. 237, 240/:

Herby nie mogą być wyobrażeniami przypadkowymi. Muszą odpowiadać wymogom współczesnej sztuki heraldycznej . Tam, gdzie jest to

możliwe powinny nawiązywać do dawnych historycznych wzorców. Aktualnie w polskiej heraldyce godło herbu umieszcza się najczęściej w tarczy późnogotyckiej zwanej hiszpańską, zaokrągloną u dołu o proporcjach /wysokość do szerokości/ 7:6. Na wspomnianym Krakowskim Kółku przyjęto, że jeśli ośrodkiem administracyjnym gminy jest miasto /lub dawne miasto/ posiadające herb historyczny, to powinien być on także herbem gminy.

Z przesłanek tych wynika jednoznacznie, że herbem miasta i gminy Szubin powinien być pelikan karmiący pisklęta i pomłóść Nałęczów. Trafnie po motywy te sięgnięto i wykorzystano je w projekcie herbu przedłożonym Komisji Heraldycznej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie. Komisja uznała je za zasadne, zakwestionowała natomiast stronę plastyczną herbu /Uchwała Komisji z dnia 19 XII 2003 r. /.

Pelikan siedzący w gnieździe w prawo z 3 pisklętami i karmiący własną krwią pisklęta, powyżej pomłóść znanego rodu szlacheckiego Nałęczów pojawił się na najstarszej, zachowanej pieczęci miejskiej z 1616 r. /zob. M. Adamczewski, Heraldyka miast wielkopolskich do końca XVIII wieku, Warszawa 2000, s. 439, tam wcześ. literatura/. Nie znamy wcześniejszej pieczęci z herbem miasta. Za twórcę miasta i parafii, wydzielonej z parafii słupeckiej uważa się znanego Pałukę Sędziwoja z Szubina. Fundację kościoła datuje się na lata 1361-70 Sędziwój wznosił też w Szubinie potężny zamek /dziś w ruinie / por. A. Gąsiorowski, Sędziwój z Szubina h. Pałuka /zm. 1406 r/, wojewoda kaliski, starosta generalny Wielkopolski, starosta krakowski, Polski słownik biograficzny, t. 36, Warszawa-Kraków 1993, s. 406-416/. Współwłaścicielem Szubina był w tym czasie brat Sędziwoja, Świętosław. Herbem Pałuków był Topór z krzyżykiem na obuchu. Znany jest z licznych zachowanych zabytków ikonograficznych z XIV w. /por. J. Szymański, Herbarz średniowiecznego rycerstwa polskiego, Warszawa 1993,

s, 216 /. Po śmierci Sędziwoja dobra szubińskie przeszły na jego córkę Małgorzatę i jej męża Macieja z Łabiszyna, wojewodę brzesko-kujawskiego . Wojewoda zmarł w 1430 r. , między 1430 a 1435 r. zmarła Małgorzata. W 1435 r. synowie sprzedali klucz szubiński Janowi z Czarnkowa, podkomorzemu poznańskiemu , kasztelanowi poznańskiemu ze znanego rodu Nałęczów / zob. A. Boniecki, Herbarz Polski, t. 3, Warszawa 1900, s. 297-301; W, Dworzaczek, Genealogia. Tablice, Warszawa 1959, tabl. 106/. Ich herbem była srebrna pomłóść w polu czerwonym /zob. J. Szymański, Herbarz..., s. 192-193/. Na pewno więc do herbu Szubina pomłóść wprowadzili Czarnkowscy. Trzymali miasto aż do początków XVII w. Ok. 1636 r. przejęli Opalińscy h. Łódzia. Następnyimi właścicielami byli Konarzewscy h. Poraj, a w XVIII w. Mycieńscy h. Dołęga /por. Dzieje Szubina, pod red. M. Biskupa, Warszawa-Poznań 1974/. Kto nadał miastu pelikana z pisklętami, nie sposób rozstrzygnąć.

Dotychczas ikonograficznie herb miasta przedstawiano różnie. Otto Hupp, znał najstarszą pieczęć miejską z pelikanem i pomłóścią, godło to uznał za wtórne, pierwszym godłem miasta był sam pelikan z pisklętami, stąd prezentowany u niego herb miasta przedstawia w polu czerwonym srebrnego pelikana w gnieździe zielonym ze złotym dziobem i złotymi nogami karmiącego krwią pisklęta także ze złotymi dziobami / Die Wappen und Siegel der deutschen Staedte, Flecken und Doerfer, Frankfurt n/ Menem, 1898, s. 47, 51/. Wyobrażenie to przejął M. Gumowski, dodając nad pelikanem srebrną pomłóść Nałęczów/ Herby miast polskich, Warszawa 1960 , s. 318/.

Nieco inną sylwetkę pelikana przedstawia herb Szubina przedstawiony w pracy, Miasta polskie w Tysiącleciu, t. 1, Wrocław-Warszawa 1965, tabl XV / w polu czerwonym srebrny pelikan karmiący pisklęta, w gnieździe czarnym, nad nim srebrna pomłóść Nałęczów/. Wzorowa-

ny on jest zapewne na herbie szlacheckim Pelikan /por. P. Dudziński, Alfabet heraldyczny, Warszawa 1997, s. 136/ lub na sylwetce pelikana stosowanej w sztuce sakralnej, bo pelikan to także symbol Chrystusa. /zob. Ch. Zieliński, Sztuka sakralna, Poznań-Lublin 1959, 491-492/.

Zmiany w przedstawianiu pelikana nie są czymś wyjątkowym w sztuce heraldycznej. Zjawisko to obserwujemy w herbach innych miast, w heraldyce rycerskiej, kościelnej i państwowej. Kapitałnym tego przykładem może być kreślenie sylwetki orła w różnych okresach naszej państwowości /zob. S. Russocki, S. K. Kuczyński, J. Willaume, Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej, Warszawa 1970, s. 44-77/.

Może więc warto w herbie miasta i gminy Szubin sięgnąć po inny wzór pelikana / zob. G. Oswald, Lexikon der Heraldik, Weipzig 1984, s. 301/. Pelikan stojący to herb miasta. Pelikan siedzący będzie lepiej oddawał miasto i gminę jako nową jednostkę samorządu terytorialnego.

Proponujemy dla miasta i gminy następujące symbole samorządowe

Herb - w tarczy późnogotyckiej w polu czerwonym siedzący w czarnym gnieździe srebrny pelikan ze złotym dziobem karmiący pisklęta ze złotymi dziobami i nogami; nad nimi srebrna pomłóść Nałęczów.

Flaga- wariant 1, na płachcie czerwonej godło herbu. jak wyżej;

wariant 2, na płachcie o 3 pasach ukośnych czerwonym, białym i złotym, w pasie białym herb jak wyżej.

Pieczęcie:

1. okrągła, w polu godło herbu. z legendą- MIASTO I GMINA SZUBIN; 2- okrągła, w polu godło herbu z legendą- BURMISTRZ SZUBINA; 3- okrągła, w polu godło herbu z legendą- RADA MIEJSKA W SZUBINIE; 4- okrągła, w polu godło herbu z legendą- PRZEWODNICZACY RADY MIEJSKIEJ W SZUBINIE. /treść legend podano przykładowo, muszą być one zgodne z tytułaturą urzędową Gminy/.

Toruń, 16 V 2004 r.